

Sygn. akt I ACa 156/15

I ACz 176/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Piotr Wójtowicz (spr.)
Sędziowie :	SA Lucyna Świdorska-Pilis SO del. Ewa Solecka
Protokolant :	Małgorzata Korszun

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2015 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa R. H.

przeciwko D. K.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej

z dnia 19 grudnia 2014 r., sygn. akt I C 211/14,

oraz na skutek zażalenia pozwanej na zawarte w tymże wyroku rozstrzygnięcie o kosztach,

1) zmienia zaskarżony wyrok w części oddalającej powództwo w ten sposób, że pozbawia wykonalności tytuł wykonawczy w postaci wydanego dnia 17 grudnia 1992 roku przez Sąd Rejonowy dla K. w K. w sprawie o sygnaturze V Ng 761/92 nakazu zapłaty, któremu tenże Sąd dnia 13 marca 2012 roku w sprawie o sygnaturze V GCo 109/12 nadał klauzulę wykonalności na rzecz D. K., także w części orzekającej o odsetkach za okres od 11 marca 2011 roku;

2) w pozostałej części apelację oddala;

3) oddala zażalenie pozwanej;

4) zasądza od pozwanej na rzecz powoda 2 100 (dwa tysiące sto) złotych z tytułu kosztów postępowania odwoławczego;

5) nakazuje pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej) 2 202 (dwa tysiące dwieście dwa) złote, z tytułu opłaty od apelacji, od uiszczenia której powód był zwolniony.

Sygn. akt I ACa 156/15

I ACz 176/15

UZASADNIENIE

Powód wniósł o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wydanego dnia 17 grudnia 1992 r. przez Sąd Rejonowy dla K. w sprawie o sygnaturze V Ng 761/92 nakazu zapłaty, któremu tenże Sąd dnia 13 marca 2012 r. nadał na rzecz pozwanej klauzulę wykonalności, z tym uzasadnieniem, że stwierdzona tym tytułem wierzytelność uległa przedawnieniu.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zaprzeczyła, by roszczenie przedawniło się.

Wyrokiem z dnia 18 listopada 2014 r. Sąd Okręgowy pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci zaopatrzonego klauzulą wykonalności na rzecz pozwanej, wydanego przez Sąd Rejonowy dla K. w sprawie o sygnaturze V Ng 761/92 prawomocnego nakazu zapłaty z dnia 17 grudnia 1992 r. w części dotyczącej należności głównej wraz z do dnia 10 marca 2011 r. oraz w części dotyczącej kosztów postępowania i zasądził od pozwanej na rzecz powoda 3617,- zł z tytułu kosztów procesu. Wyrok ten uprawomocnił się z dniem 23 grudnia 2014 r.

Wyrok z dnia 18 listopada 2014 r. nie zawierał rozstrzygnięcia o żądaniu pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności co do należnych w jego świetle wierzycielowi odsetkach po dniu 10 marca 2011 r., na wniosek powoda zatem Sąd Okręgowy zaskarżonym wyrokiem opisany wyrok ten uzupełnił przez dodanie do niego punktów 3/ i 4/ w brzmieniu: „3/ w pozostałym zakresie powództwo oddala; 4/ nakazuje pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej kwotę 4.411 zł - tytułem kosztów sądowych”. Przytoczył Sąd następujące motywy swego rozstrzygnięcia:

W dniu 17 grudnia 1992 r. Sąd Rejonowy dla K. wydał w postępowaniu nakazowym nakaz zapłaty, w którym nakazał R. H., by ten zapłacił Spółdzielni (...) w K. 882154000,-zł z ustawowymi odsetkami od wymienionych w nakazie terminów i z kosztami procesu. Nakaz ten uprawomocnił się z dniem 27 stycznia 1993 r. i tego samego dnia nakazowi nadano klauzulę wykonalności.

Powód w 2001 r. zmienił nazwisko z „H.” na „H.”.

Postanowieniem z dnia 23 lutego 1999 r. Sąd Rejonowy dla K. ogłosił upadłość Spółdzielni (...) w K.. Syndykiem masy upadłości został W. P., który prowadził postępowanie upadłościowe do roku 2013, kiedy Spółdzielnia ta wykreślona została z rejestru.

Postępowanie egzekucyjne przeciwko powodowi na podstawie nakazu zapłaty z 17 grudnia 1992 r. na wniosek Syndyka zostało wszczęte w dniu 4 lutego 2003 r. (we wtorek). Postępowanie to, wobec bezskuteczności, zostało umorzone postanowieniem z 17 czerwca 2004 r.; w toku postępowania nie ustalono miejsca pobytu dłużnika, czyli powoda.

Postanowieniem z dnia 13 marca 2012 r. Sąd Rejonowy dla K. w K. nadał nakazowi zapłaty z dnia 17 grudnia 1992 r. klauzulę wykonalności na rzecz pozwanej. W dniu 10 marca 2014 r. pozwana złożyła przeciwko powodowi wniosek egzekucyjny, a w dniu 17 marca 2014 r. komornik zawiadomił go o wszczęciu postępowania egzekucyjnego oraz o zajęciu wierzytelności.

Powództwo w części dotyczącej odsetek naliczanych po dniu 10 marca 2011 r. należało oddalić jako nieuzasadnione. Podstawę prawną zgłoszonego także w tym zakresie żądania stanowi art. 840§1 pkt 2 k.p.c., zgodnie z którym dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo ograniczenia, jeśli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło

lub nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. Do zdarzeń, wskutek którego świadczenie nie może być egzekwowane, zalicza się przedawnienie roszczenia.

Stosownie do art. 125§1 k.c. roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu przedawnia się z upływem lat dziesięciu, chociażby termin przedawnienia roszczeń tego rodzaju był krótszy, a jeżeli stwierdzone w ten sposób roszczenie obejmuje świadczenia okresowe, roszczenie o świadczenia okresowe należne w przyszłości ulega przedawnieniu trzyletniemu.

Wedle art. 120§1 k.c. bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne, a zgodnie z art. 123§1 pkt 1 k.c. bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia; po każdym przerwaniu przedawnienie biegnie na nowo.

Egzekwowane od powoda zobowiązanie nie jest przedawnione odnośnie do odsetek za okres po 10 marca 2011 r., to jest mniej niż trzy lata przed wszczęciem obecnego postępowania egzekucyjnego, odsetki za opóźnienie bowiem mają charakter świadczenia okresowego i z każdym dniem opóźnienia powstaje wobec dłużnika odrębne roszczenie o odsetki, które tego danego dnia staje się wymagalne i co do którego od tego dnia zaczyna biec wynoszący trzy lata termin przedawnienia.

W tej sytuacji należało wyrok z dnia 18 listopada 2014 r. uzupełnić poprzez dodanie doń punktu 3 w brzmieniu: „w pozostałym zakresie powództwo oddala”.

Wyrok uzupełniono również o punkt 4 nakazujący pobranie od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych. Rozstrzygnięcie to ma oparcie w normie art. 113 ust.1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, zgodnie z którą kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąża przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu – tutaj art. 98§1 k.p.c.

Opisany wyżej wyrok zaskarżyły obie strony: powód apelacją w części, w jakiej jego powództwo podległo oddaleniu, pozwana zaś zażaleniem w części orzekającej o należnych Skarbowi Państwa kosztach.

Powód, który zarzucił obrazę licznie przywołanych norm prawa materialnego, wniósł o zmianę wyroku przez uwzględnienie jego powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności także w zakresie odsetek od zasądzonej ongiś od niego kwoty także za okres od dnia 10 marca 2011 r. oraz o zasądzenie na jego rzecz od pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego.

Pozwana z kolei zarzuciła obrazę art. 351§1 k.p.c. i w oparciu o ten zarzut wniosła o uchylenie postanowienia o kosztach oraz o zasądzenie na jej rzecz od powoda kosztów postępowania zażaleniowego.

Każda ze stron wniosła o oddalenie środka odwoławczego strony przeciwnej i o zasądzenie na jej rzecz od tej przeciwnej strony kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

W pierwszym rzędzie zwrócić przyjdzie uwagę na formalną wadliwość zaskarżonego wyroku, który skonstruowany został w zakresie orzekającym o pominiętej przy orzekaniu w dniu 18 listopada 2014 r. części roszczenia i w zakresie orzekającym o należnych Skarbowi Państwa kosztach, jakby był tego wyroku dalszym ciągiem, a nadto który o uzupełnieniu wyroku w części orzekającej o tych orzekł bez niezbędnego w tym zakresie wniosku. Uszło całkowicie uwagi Sądu Okręgowego, że wyrok uzupełniający, o jakim mowa w art. 351§3 k.p.c., ma być samodzielny i nie może zmierzać do dopisania jakiegokolwiek tekstu do już wydanego, niekompletnego wyroku. Z tej przyczyny nie

może mieć on brzmienia, jakie nadał mu Sąd Okręgowy, które przystaje bardziej do sprostowania wyroku, ową niestosowność brzmienia zatem Sąd Apelacyjny w zakresie, w jakim było to możliwe, spróbował usunąć. Nie było też prawidłowe potraktowanie jako elementu wyroku uzupełniającego orzeczenia o należnych Skarbowi Państwa kosztach (niezależnie od tego, że i orzeczenie w tym zakresie wadliwie nazwano kolejnym punktem wydanego w dniu 18 listopada 2014 r. wyroku), zgodnie z art. 351§1 k.p.c. uzupełnienie wyroku dokonywane jest na wniosek strony, nawet jeśli obejmować by miało jedynie koszty postępowania (o których orzeka się postanowieniem). Podniesione w tym zakresie przez pozwaną zarzuty są zatem, co do zasady, trafne, nie oznacza to jednak samo przez się, że zażalenie jej jest uzasadnione. Ponieważ jednak ewentualna częściowa zasadność zażalenia może zależeć od rozstrzygnięcia o całości roszczenia (a więc od zasadności apelacji powoda), przyjdzie najpierw odnieść się do środka odwoławczego skierowanego przeciwko oddaleniu powództwa w wyroku uzupełniającym.

Apelacja powoda zasługuje na uwzględnienie, bo choć wywody Sądu Okręgowego na tle terminów przedawnienia roszczeń i na tle ich wymagalności zasługują na aprobatę, to nie przystają do okoliczności sprawy niniejszej.

Wobec niezaskarżenia przez pozwaną wyroku z dnia 18 listopada 2014 r. uprawomocnił się on, wskutek czego w myśl art. 365§1 k.p.c. stał się w stosunkach między stronami wiążący. Związanie to obejmuje nie tylko treść wyroku, ale i przesłanki, które legły u jego podstaw w tym sensie, że nie mogą one być w późniejszych postępowaniach (w tym zwłaszcza przy wydawaniu wyroku uzupełniającego) skutecznie podważone. W okolicznościach sprawy niniejszej przesłanką tą jest stwierdzenie, że wynikające z wydanego w sprawie o sygnaturze akt V Ng 761/92 przez Sąd Rejonowy dla K. w K. prawomocnego nakazu zapłaty z dnia 17 grudnia 1992 r. nakazu zapłaty roszczenie główne w kwocie 882154000,-zł (po denominacji – 88215,40 zł) przedawniło się jeszcze w czasie, gdy wierzytelność przysługiwała pierwotnej wierzycielce, czyli Spółdzielni (...) w K., syndyk jej masy upadłości wniosek egzekucyjny skierował po upływie 10 lat od prawomocności nakazu i od nadania temu nakazowi klauzuli wykonalności. Kontestowanie tej okoliczności przez pozwaną w odpowiedzi na apelację nie może w tej sytuacji przynieść pożądanego przez nią skutku.

Dopóki powód w pozwie w sprawie niniejszej nie podniósł zarzutu przedawnienia, nabyta przez pozwaną od syndyka masy upadłości Spółdzielni (...) w K. wierzytelność była egzekwowalna w całości, tak w zakresie świadczenia głównego, jak w zakresie świadczeń ubocznych, w tym w zakresie przyznanych w nakazie odsetek ustawowych, tak tych naliczonych do dnia wydania nakazu (dla których termin przedawnienia, w myśl zdania pierwszego art. 125§1 k.c., wynosił dziesięć lat), jak i tych należnych po wydaniu nakazu (dla których termin przedawnienia, w myśl zdania drugiego art. 125§1 k.c., wynosił trzy lata). Skuteczne powołanie się przez powoda na przedawnienie stanowiło jednak zdarzenie, wskutek którego w myśl art. 840§1 pkt 2 k.p.c. zobowiązanie jego nie może być już egzekwowane w ogólności, oświadczenie jego wywarło bowiem skutek *ex tunc*, uniemożliwiając od dnia, w którym doszło do przedawnienia (a więc od 28 stycznia 2003 r.) naliczanie dalszych odsetek. W tej sytuacji, skoro nie było już możliwe egzekwowanie odsetek naliczanych za okres po dniu 27 stycznia 2003 r., nie było dopuszczalne uznanie, że pozwana ma prawo egzekwować odsetki od przyznanej w nakazie zapłaty należności głównej za okres jeszcze późniejszy, bo rozpoczynający się dnia 11 marca 2011 r., a wyrok oddalający obejmujący te odsetki powództwo przeciwegzekucyjne zapadł z obrazą art. 840§1 pkt 2 k.p.c. oraz z obrazą wskazanych w apelacji innych norm prawa materialnego, w szczególności zaś normy art. 125§1 k.c. Prowadzić to musiało do uwzględnienia apelacji i do pozbawienia stanowiącego podstawę prowadzonej przez pozwaną przeciwko powodowi egzekucji nakazu zapłaty wykonalności także w zakresie odsetek za okres rozpoczynający się dniem 11 marca 2011 r.; apelacja w części, w jakiej żądanie jej dotyczyło pozbawienia wykonalności co do odsetek należnych za 10 marca 2011 r., podlegała natomiast oddaleniu, z uwagi na treść wyroku z dnia 18 listopada 2014 r. bowiem nie miał powód w tym żądaniu interesu prawnego.

Wobec zaistnienia prowadzących ostatecznie do uwzględnienia powództwa w całości przesłanek zaistniały podstawy do obciążenia strony przegrywającej (pозwanej) całością kosztów postępowania bez konieczności sięgania po szczególne rozwiązanie przewidziane w zdaniu drugim art. 100 k.p.c. Pozwana zresztą w zażaleniu swym kwestionuje nie tyle zasadę obciążenia jej całością kosztów, ile orzeczenie o tych kosztach w wyroku uzupełniającym, bez stosownego w tym zakresie wniosku pozwanego. Jak już jednak wyżej wskazano, słuszny zarzut naruszenia art. 351§1 k.p.c. nie może prowadzić do wzruszenia zaskarżonego postanowienia. Zawiera ono wszak rozstrzygnięcie o należnych Skarbowi Państwa kosztach, których nie miał obowiązku uiścić powód, czyli przeciwnik procesowy skarżącej, a

rozstrzygnięcie takie – stosownie do zawartego w art. 108¹ k.p.c. unormowania – sąd, przed którym toczyło się postępowanie w pierwszej instancji, wydaje z urzędu. Uchybieniem Sądu Okręgowego było zatem nie samo wydanie postanowienia o kosztach sądowych z urzędu, a zamieszczenie tego postanowienia w wyroku uzupełniającym (przy zbędnym i wadliwym oznaczeniu go jako pkt 4/ wcześniejszego wyroku z dnia 18 listopada 2014 r.). Takie uchybienie nie mogło mieć żadnego wpływu na treść rozstrzygnięcia, skądinąd w pełni zgodnego z normą art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Z powyższych względów na podstawie art. 386§1 k.p.c. i art. 385 k.p.c. oraz na podstawie art. 397§2 k.p.c. w związku z art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego i zażaleniowego podstawę swą znajduje w normach art. zdania drugiego art. 100 k.p.c. i art. 113 ust 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.